СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК LI. Ч. 89. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 8. травня 1943 No. 89. Jersey City, N. J., Saturday, May 8, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.
ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

Інвазія Европи Наступить Цілком Певно ще Цього Року

Елмер Дейвис, голова Бюра Военних Інформацій, заявив підчас пресової конференції, що на підставі розмов з американськими стратеґами він прийшов до переконання, що Аліянти зачнуть европейську офензиву ще цього року. Під тим розуміється інвазію континентальної Европи. Дейвис казав далі, що це може статись навіть і тоді, коли ще будуть продовжатись бої в Північній Африці. Бо так може бути, що війська „Осі" можуть мати приказ держатись в Бізерті якнайдовше. А хоч ця пристань є уже під артилерійським вогнем Аліянтів, то там ще є зґромаджені такі значні ворожі сили, що є всилі держатись і оборонятись довший час, не зважаючи на те, що їхня судьба запечатана.

ОСТОРОГА ПЕРЕД „ФАЛЬШИВИМ ОПТИМІЗМОМ"

Краєвий командант Американського Леґіону, Ровн Верінґ, каже, що многі мають то помилкове переконання, що війна вже виграна. А „це фальшиве переконання відбивається на намаганнях зменшити продукцію". Ось таке переконання є далеке від правди, каже Верінґ. При тому він ще гостро напав і на Джана Л. Луїса за зарядження майнерського страйку.

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЕПИСКОП-НОМІНАТ

Є ним, як уже була згадка, о. Ніль Саварин, ЧСВВ, ігумен мондерського монастиря ОО. Василіян у Канаді. Буде епископомпомічником для Преосв. Кира Василія, греко-кат. епископа для українців у Канаді. Епископ-помічник походить з старого краю. Родився в Старому Самборі, в Західній Україні, 19. травня 1905. До Чина св. Василія Великого вступив в 1922 році, а тайну священства одержав в 1931 році з рук еп. Кир Йосафата Коциловського. В 1932 році виїхав на місійну службу до Канади. Тут займав ріжні уряди в Чині ОО. Василіян. Від 1938 року був ігуменом монастиря в Мондері.

НЕДОВІРОК НІБИ В ДОПОМОГУ ПРАВОСЛАВІЮ.

Литовський Булетен (ч. 1.) подає, що пропаґатор націстівської поганської науки, Алфред Розенберґ, „подарував" православній церкві в Латвії 1,026 біблій, евангелій та всіляких інших релігійних книжок. Це ті, що їх советська влада позабирала з церков і монастирських бібліотек в Новгороді й околиці, а які були виставлені в катедральному соборі в Новгороді, який советська влада перемінила на „безбожницький музей" Занявши Новгород націсти те все заграбали, а тепер це „роздаровують", а при тому кажуть, що хочуть „дати православній церкві повну свободу".

ДАЄ ПРИЗНАННЯ МАРҐОЛІНОВИ

М. Вейнбавм, редактор часопису „Новое Русское Слово", пише в числі з 1. травня про „Вашинґтонську діяльність А. Д. Марґоліна". Це мова про того, що свого часу був послом Української Народньої Республики до Лондону, а від довгих літ живе в Злучених Державах, головно в Вашинґтоні. Вейнбавм пише, що Марґолін часто подає такі доклади про політичні справи американському урядови, про які можна ствердити, що наступні події доказали, що його політичні обсервації слушні. І так, ще в 1933 році подав Марґолін записку до східно-европейського відділу департаменту стейту, в якому звертав увагу на спільні інтереси Німеччини, Італії й Японії, які доведуть їх до союзу, до якого будуть втягнені Австрія, Мадярщина, Болгарія, Альбанія. А це було в часі, пише Вейнбавм, коли ніхто про це не говорив, ні не писав, бо Мусоліні був миролюбно настроєний, а Гітлер ще заслабий. Марґолін ще теж звертав увагу в другім меморіялі на німецький наступ на схід. При тому він піддавав, що щоби цей похід спинити, треба, щоби була зліквідована ненависть між росіянами, українцями і поляками, та щоб дійшло між ними до порозуміння. В 1938 році Марґолін ще раз підкреслив, що Гітлер піде на Росію, та що всі проти-німецькі сили будуть заслабі, якщо по їхній стороні не стануть Злучені Держави.

„ВОЯКИ! ХАЙ ЖИВЕ ВІЛЬНА І НЕЗАЛЕЖНА ПОЛЬЩА З ВИЛЬНОМ І ЛЬВОВОМ!"

Ось так кінчиться Денний Приказ ч. 33 ґенерала Володислава Андерса до польських військ, що вийшли з Советів і находяться тепер в Ірані. Цей приказ має бути „відповіддю" на советсько-польський спір за границі.

Сталінів Лист Піддержує Надію на Польську Згоду

ЛОНДОН. — Лист Сталіна до Ралфа Паркера, московського кореспондента „Ню Йорк Таймсу", про польсько-советські відносини викликав тут і серед британських політиків і серед польських надії на можливість наладнання кращих відносин між польським урядом на вигнанню й советським урядом.

Одначе, рівночасно сюди приходять вісти, що советськой уряд є дуже невдоволений з трьох польських міністрів: ґенерала Маріяна Кукеля, міністра оборони, що запросив Червоний Хрест на розсліди трупів польських офіцирів під Смоленськом; графа Едварда Рачиньского, міністра заграничних справ, що пустив справу в рух, не спитавши британського уряду; і Станіслава Кота, міністра інформації, що розголосив справу світови.

На потвердження цього наставлення советського уряду доносять з Москви, що один зо заступників комісаря заграничних справ виступив у розмові з газетярами проти Кота зо закидом шпіонажу проти советського союзу, ба навіть сказав, що виновник до цього признався.

ВРАТУВАЛИ КАТЕДРУ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ

Свого часу ми подали новинку про зліквідовання катедри польської мови в стейтовім університеті в Медисон, Висконсин. Тепер оголошують, що цю катедру вратували два американські репрезентанти в леґіслятурі стейту Висконсин, що є з польського роду. Є ними: есемблименка Марія Кришакова і стейтовий сенатор Антін Ґавроньскі. Вони виголосили в леґіслятурі відповідні промови та поробили інші заходи, так, що леґіслятура ухвалила фонди на дальше задержання цеї катедри, хоч передше відмовлено тих фондів і справу вже вважали за пропавшу.

АПЕЛЮЮТЬ ДО АМЕРИКАНЦІВ ЧЕРЕЗ ПЛАТНІ ОГОЛОШЕННЯ

На польськім святі Третого Мая, що відбулося минулої неділі в Ірвінґ Гай Скул в Ню Йорку, реферував між іншим ред. І. Моравскі про потребу інформовання американського загалу про польські політичні проблеми через поміщування в американських часописах великих платних оголошень. Тим способом послугуються дуже часто американські жидівські орґанізації, а також ріжні бизнесові корпорації, як теж і робітничі юнії. Показується, що це є добрий спосіб пропаґанди, бо представляє скомпліковані проблеми коротко і ясно, рахуючи на те, що на того роду вияснення зверне увагу велике число людей, що їх зацікавить того роду пропаґанда, а теж і багато татких, що читають найбільше оголошення, а на інше звертають меншу увагу.

ЗАКУПИЛИ БОНДІВ НА $16,000

Парохіяни укр. прав. церкви Преч. Діви Марії в Честер, Па., що закупили передше военних бондів на суму $56,000, купили тепер знову тих бондів на $16,000 з нагоди „Свяченого" і спеціяльної відправи за тих 69 хлопців з парохії, що служать в американській армії.

ХОТІЛИБ МАТИ УКРАЇНСЬКІ ШТУРМОВІ ВІДДІЛИ

ОНА подає з Стокгольму, що німецька окупаційна влада в Галичині оголосила, що буде творити українські штурмові відділи на зразок тих, що існують по інших краях, що попали під націстів. Ось такі відділи пробувала німецька влада формувати між українцями вже кількома наворотами, але це їй не вдавалось. Ґубернатор Франк видав відозву до українського народу, в якій каже, що український нарід повинен вступати до тих „галицьких відділів", бо так їх німці називають. Він думає, що ось тим „заспокоєно бажання українців, що хотілиб брати активну участь в боротьбі з большевиками".

ЛЕДВИ, ЧИ АМЕРИКА ЩОСЬ ТОМУ ЗАРАДИТЬ!

Обговорюючи справу советських домагань прилучення до Росії балтійських країв та Західної України і Білорусі, Болклі Ґрифин в Гартфорд Таймс з 16. квітня пише, що американський уряд є проти того, але як його Совєти не послухають: „...то що ми на то порадимо? Високі дипльоматичні кола глядять на це песимістично, кажучи, що не можна тому в нічім зарадити, ні навіть не мають надії на те, щоби можна було зарадити тому пізніше".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Привіт і Поклін Матері

Жива чи покійна — стоїть перед нами в День Матери наша рідна мати. Навіть як її образу не памятаємо, бо з ранного дитинства остали без матери, то проте вона є з нами — в нашій уяві. А як у День Матери усі так думають, відчувають і так поводяться, то чи цей День не є справжнім всенароднім святом? І то таким природним і таким щирим, що кращого подумати годі, коли міряємо це міркою звичайних людських почувань.

Та треба зазначити, що ми розуміємо теж і те, що День Матери не є тільки родинним святом. Він є національним святом, бож матір продовжує не тільки фізичне існування родини, але й цілого народу. Вона теж заважує на духових цінностях народу, бож виплекує йому щораз нові душі, яким передає старі ідеали і вщіплює в них нові.

Український нарід звик глядіти на українську матір як на Матір-Страдальницю. І такою вона здебільша була. Такою є вона на українських землях і нині. Є вона такою як і та українська земля, як ті діти, що сотками літ гинуть, без кінця гинуть, бо різні грабіжники напосились на українське добро. Тому не одна українська мати подобала і подобає на ту святу Матір, що стояла о-подалік хреста, на якому розпяли Її возлюбленого Сина. Теж і для української матери не залишається ніщо інше, а тільки та потіха, що дає їй воскресення Розпятого...

Ось таких скорбних українських матерей є нині багато. І не тільки українських, але й інших, що живуть під владами різних злочинців. Усіх тих матерей треба обняти в День Матери своїми думками, бо тоді відчуємо сильніше і ту трагедію, в якій опинився світ. Бо матір відчуває ту трагедію найсильніше й найболючіше. І коли кому та війна гірко допікає, то певно найгірше матері. І коли хто болів за тими, що гинуть, то цілком певно найбільше болів серце матери. І болів цілком безінтересовно. Тільки з чистої любови, з чистого бажання щастя комусь другому, а не собі.

Усі ми відчуваємо, що воно так є. Тому раді, що хоч в День Матери можемо заманіфестувати наші почування супроти матери. І повеселіти, як згадаємо хочби про те, як ми раділи, як нас мама малими гладила, чи як ми цілували її руку. Може ту суху, чорну, спрацьовану, але таку дорогу і милу...

Не Тільки Рівних Прав, але й Рівности Для Всіх

Часописи подали оноді вістку про річний звіт Краєвої Міської Ліги, організації суспільної опіки серед американських муринів, про трактування американських муринів американським громадянством. Того самого дня газети подали вістку про появу книжки Керія Вилиємса під наголовком „Браття під шкірою", котра займається так званими „колірними" ґрупами в Америці, розуміючи тут уже не тільки самих муринів, але й китайців, мексиканців, филипинців, японців, ґіндусів й ґавайців. Вилиємс старається переконати своєю книжкою, що упередження до таких ґруп являється немовби осередками суспільної зарази, з котрих нетерпимість людини до людини розходиться щораз ширшими кругами по всему громадянстві.

Це є дуже навмисна пригадка для всіх тих короткозорих людей, які осуджують упередження інших людей до своєї ґрупи, а які рівночасно похваляють упередження своєї власної ґрупи до інших ґруп. Учені назбирали вже цілі гори фактів на доказ, що всяке упередження, насаджене денебудь проти будького, може перекинутися на зовсім інші ґрупи, й бити наконець якраз по тій ґрупі, котра таке упередження розвивала, направляючи його на інших.

Зарадою на упередження до якоїсь меншини може бути не усування такого одного упередження, а лікування всякого упередження одної людини, чи одної ґрупи, до інших.

НАЦІСТІВСЬКІ ЗЛОЧИНИ НЕ ВИПРАВДУЮТЬ СОВЄТСЬКИХ...

Те, що окупантська націстівська влада грабить Литву і гнобить нарід не є ніяким виправданням на ті злочини, яких допустились Совєти над литовцями, коли силою загарбали Литву та інші балтійські держави, всупереч міжнародним договорам і зобовязанням. Ось тому литовці не бажають собі по тій війні міняти одного окупанта за другого. Таке заявила Литовсько-Американська Рада у своїй телеграмі до президента Рузвелта.

Відчит А. Рудницького про Українську Музику

У середу, 5. травня, відбувся в Польськім Науковім Інституті в Ню Йорку відчит проф. Антона Рудницького про „ролю музики в українській культурі". Прелеґента представив в імени Інституту проф. Оскар Ґалецкі, відомий польський історик, натякуючи на близькі звязки між польською й українською історичною долею й культурою. Згадав українських учених, що працювали в варшавському університеті, як професорів Балея, Кордубу й Смаль-Стоцького. Подав теж до відома, що Польський Науковий Інститут у Ню Йорку іменував проф. Антона Рудницького як музикольоґа своїм членом.

Проф. Антін Рудницький у своїм відчиті зясував передусім ті признаки української музики, які відрізнюють її в відрізненню від музик інших народів. Він підчеркнув головно тісний звязок української музики з народною музикою, і з усею українською народньою культурою. Хоча це могло інколи обмежати свободу творчости модерних музиків, але зате давало українській музиці джерело вічного відсвіжування. Він перейшов історію української музики від самих початків, що сягають далеко в передісторичні часи, переходячи по черзі вплив на неї з боку візантійського християнства, західної Европи, татарського лихоліття, польського й московського панування. Він вказував на заходи царської Росії зачислити Бортнянського, Веделя й Березовського до російської музики та на пізніші заходи обмежити українську музику до „гопака, шараварів і чарки", та на останні заходи совєтського уряду штучно обмежити українську музику до „народньої", самостійного творця невдоволяючої творчости. Наконець поклав натиск на ті самочинні заходи українського народу під Польщею, котрими народ без ніякої допомоги з боку уряду старався покласти ширші основи під розвій модерної української музики.

УКРАЇНЕЦЬ, ВІДЗНАЧЕНИЙ КОРОЛЕМ

Між летунами, що були недавно відзначені британійським королем Юрієм VI в палаті Бакінґгем був канадійський українець, сарґжент В. В. Біґорай з Редватер, Алберта.

З „НАТАЛКОЮ ПОЛТАВКОЮ" І ПІСНЯМИ

Совєтська амбасада в Вашинґтоні подає у своїм бюлетені про групу українських акторів з театру ім. І. Франка, що вернула до Москви з обїздки фронту. Директор театру розповів вражіння з боротьби з німцями і сказав таке: „Червоноармейці приймали нас з великим ентузіязмом і радо прислухувались до українських пісень. Їм дуже подобалась „Наталка Полтавка", українська оперетка".